

NEPI-rapport kritisk till att läkare låter sig påverkas

Stor förskrivning av »onödig

Läkemedelsbolagen påverkar läkare att i ökande utsträckning skriva ut nya och dyra läkemedel i primärpreventivt syfte till människor som egentligen är friska. Det menar Nätverk för läkemedelsepidemiologi, NEPI, som jämfört bland annat bolagens marknadsföring med försäljningsvolymerna.

NEPI har granskat samtliga läkemedelsannonser i Läkartidningen och jämfört dessa med försäljningsvolymerna och försäljningsvärdet av samtliga läkemedel under åren 1986–2002. Bolagens annonsering speglar marknadsföringen i stort, menar professor Arne Melander som är chef för NEPI.

– Läkemedelsannonser är det enda vi har att jämföra med. Amerikanska studier visar att bolagens annonsering är ett viktigt led i en intensiv kampanj och är toppen på ett isberg i fråga om marknadsföringsåtgärder, säger Melander.

Granskningen visar enligt NEPI att

annonseringen för botande läkemedel praktiskt taget har upphört. Även andelen annonser för lindrande och substituerande medel har minskat. I stället ökar annonseringen för förebyggande läkemedel, i många fall dyra medel som kan ges till stora befolkningsgrupper under många år. Bolagens marknadsföring är på så vis en starkt pådrivande kraft bakom den ökande läkemedelsförsäljningen, anser NEPI. År 1998 och 2002 utgjorde blodtryckssänkande och kolesterolsänkande läkemedel 75 procent av annonsvolymerna för samtliga förebyggande medel, och försäljningsvärdet utgjorde 50 procent.

– Andelen av befolkningen som får blodtryckssänkande medel uppgår snart till 10 procent. Medborgarna, jag vill inte kalla dem patienter eftersom de annars är fullt friska, känner det som en försäkring att få sådana medel förskrivna, säger Arne Melander.

Men den medicinska nyttan av dessa primärpreventiva insatser är låg, menar NEPI. Huruvida det finns en nytta, eller



NEPI menar att läkare måste bli mer medvetna om hur de påverkas av marknadsföring från läkemedelsbolag.

risk, på lång sikt är oklart eftersom det inte finns några studier som visat detta.

Krävs en ökad medvetenhet bland läkare

NEPI riktar dock ingen kritik mot läkemedelsbolagen, eftersom dessa som kommersiella företag naturligtvis satsar på de mest lukrativa produkterna. I stället riktas kritiken mot bland annat medierna, för onyanserade rapporter om mi-

Industrin kritisk till NEPIs rapport

»Häpnadsväckande och skrämmande«

Det är Läkemedelsindustrins mycket kritiska kommentar till NEPIs rapport om läkemedelsförskrivningen. Även Läkarförbundet är kritiskt.

NEPIs chef Arne Melander är noga med att inte kritisera läkemedelsbolagen då han kommenterar NEPIs rapport om läkemedelsförskrivningen. Men det är inget som biter på bolagens egen branschförening Läkemedelsindustri-föreningen, LIF.

Förvisso menar LIFs VD Richard Bergström att själva undersökningen, och resultaten av den, är ganska okontroversiell. Bolagen marknadsför naturligtvis de produkter som är nyast och som bolagen tjänar mest pengar på. Dock kan det ifrågasättas om annonseringen i Läkartidningen speglar den totala marknadsföringen, eftersom annonseringen enligt Richard Bergström motsvarar endast 1–2 procent av bolagens samlade marknadsföring.

Men det resonemang som NEPI i övrigt ger uttryck för i rapporten är han mycket kritisk till.

– NEPI har gjort en mycket subjek-

tiv bedömning av vad som är botande läkemedel. Det är ett tyckande som är svårt att acceptera. Att NEPI anser att blodtryckssänkande läkemedel, liksom behandling mot blodfetter, är förebyggande behandling är skrämmande. I så fall är ju i stort sett all behandling förebyggande. Antibiotika ges ju till exempel för att förebygga död.

– Det här är ett politiskt resonemang som NEPI ger uttryck för, inte ett vetenskapligt som vilar på några undersökningar. Det verkar som om besparingsivern har tagit sig en ny skepnad. Hur ska man nu förklara för patienterna att högt blodtryck inte är något problem? Det är häpnadsväckande!

Slutsatsen i NEPIs rapport, den att landstingen borde ta ett större ansvar för en producentobunden läkemedelsinformation, ställer sig Bergström bakom.

– Den är ju helt korrekt. Det är på tiden att samhället börjar matcha industrin ifråga om utbildning. Men den slutsatsen har ju inget med rapportens övriga resonemang att göra.

Även Läkarförbundet är kritiskt

Eva Nilsson Bågenholm, ordförande i

Läkarförbundets läkemedelsråd, är också kritisk till NEPIs resonemang om en överförskrivning av läkemedel i primärpreventivt syfte. Att läkemedel för primärpreventiv behandling dominerar annonseringen ser hon som naturligt eftersom det främst är sådana som svarat för nyheterna bland läkemedel de senaste åren.

– De studier vi idag har att tillgå visar att primärpreventiva läkemedel har positiva effekter på lång sikt, och det är inga läkemedel vi kan låta bli att använda. Läkaren måste beräkna de eventuella nytteeffekterna utifrån varje enskild patient.

– Visst har annonseringen betydelse för läkarnas val av läkemedel. Men får industrin fram nya produkter med en bra preventiv effekt så ska vi använda dessa, säger hon.

Det är viktigt att varje läkare funderar över sitt förhållningssätt till industrin, menar Eva Nilsson Bågenholm, men hon understryker samtidigt att de flesta läkare har en bra inställning i den frågan.

Peter Örn

peter.orn@lakartidningen.se